
КЉУЧНИ ИЗАЗОВИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У ПРОЦЕСУ ПРИСТУПАЊА ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ У ОБЛАСТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И КЛИМАТСКИХ ПРОМЕНА*

УДК 502(497.11):340.137(4-672EU)

DOI: <https://doi.org/10.22182/ajp.1312020.4>

Прегледни рад

*Андреа Матијевић***

Институт за политичке студије, Београд

Сажетак

У процесу преговора за ступање у чланство Европске уније, Србија се суочава са бројним изазовима и препрекама. Према бројним проценама, преговори у вези са политикама обухваћеним Поглављем 27 ће бити међу најзахтевнијим у целокупном преговарачком процесу. Циљ овог рада је да испита да ли су овакве процене оправдане и шта је оно што конкретно наводи на овакве закључке. За те сврхе, у раду ће се првобитно поћи од излагања основних циљева и начела политике животне средине и климатских промена на нивоу Европске уније, као и достигнућа ЕУ

* Овај рад је настао у оквиру научно-истраживачке делатности Института за политичке студије, коју финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

** amatijevic56@gmail.com

у области екологије, како би се видело у ком смеру је потребно извршити унификацију и/или хармонизацију правног оквира и усклађивање јавних политика Србије са политиком ЕУ у овој области. Затим ће се приступити прегледу стања у Србији у области ових јавних политика, као и прегледу стања на терену. Рад ће се посветити и питањима проблема и домашаја политике животне средине и климатских промена у Србији, као и анализи конкретних активности које је Србија предузела. Као кључне изазове у овој области, аутор идентификује проблем имплементације и проблем финансирања, што ће у раду бити аргументовано. Закључна разматрања биће посвећена задацима које ЕУ очекује да ће Србија реализовати у наредном периоду и анализи очекивања у вези са напретком Србије у овој области, који је свакако неопходан уколико Србија жели да постане чланица ЕУ у догледној будућности.

Кључне речи: Европска унија, политика проширења Европске уније, претприступни преговори, политика животне средине и климатских промена, Поглавље 27.

УВОД

Како би се олакшало праћење постигнутих резултата за сваку појединачну област самих преговора за ступање у чланство ЕУ, држава која жели да постане чланица Европске уније напредује ка чланству преговарањем по поглављима. Када дефинисани критеријуми у конкретном поглављу буду испуњени, то поглавље се привремено затвара. Држава кандидат може радити на испуњавању критеријума из неколико

поглавља истовремено. Иако се, према тзв. Новом приступу у преговорима о чланству (*New Approach to the EU Negotiations*) усвојеном 2012, а модификованом 2014. године у случају Србије, напредак у неким поглављима може сматратим контролним фактором наставка самих преговора (тзв. клаузула о балансу предвиђа покретање механизма за заустављање преговора уколико дође до застоја у спровођењу обавеза предвиђених Поглављем 23 - Репформа правосуђа, борба против корупције и људска и мањинска права и Поглављем 24 - Правда, слобода, безбедност, а у случају Србије и Поглавља 35, које се односи на механизме за праћење договора из дијалога о нормализацији односа Београда и Приштине), не значи да су остала поглавља у преговорима мање битна. Један од основних принципа претприступних преговора је да ништа није договорено, док све није договорено.

Политика ЕУ у области животне средине и климатских промена (технички названа Поглавље 27) није никакав изузетак у том смислу. Напротив, то поглавље обухвата прилично опширне делове европских прописа (тзв. правних тековина ЕУ) ствараних током низа деценија и постало је глобално најкомплекснији систем прописа у животној средини.

ПОЛИТИКА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И КЛИМАТСКИХ ПРОМЕНА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Политика животне средине ЕУ заснива се на одредбама члана 11 и чланова 191-193. Уговора о функционисању Европске уније, а чланом 191. истог уговора предвиђа борбу против климатских промена као експлицитан циљ политике заштите животне средине (TFEU 2016, Art. 11; Art. 191-193.). Одрживи развој предвиђен је као трајан циљ ЕУ и с тим у вези, према члану 3 Уговора о Европској унији, истиче се посвећеност „високом нивоу заштите и унапређења квалитета животне средине“. (TEU 2008, Art. 3).

Према одредбама ових чланова, политика животне средине и климатских промена ЕУ има за циљ да промовише одрживи развој и очува животну средину за садашње и будуће генерације. Директне користи које доноси ова политика су

опште, попут бољег здравља становништва, очувања природних ресурса, развоја претпоставки за повећање конкурентности привреде, бољег квалитета живота. Важан део политике ЕУ је и борба против климатских промена на глобалном нивоу и буђење свести људи о значају проблема животне средине (TFEU 2016, Art. 11; Art. 191-193.).

Основни принципи и начела на којима се занима ова политика су: 1. Начело превентивног деловања (пре него што загађење настане); 2. Начело „загађивач плаћа“ (трошкове заштите животне средине треба да сноси приватно или физичко лице које угрожава животну средину, а не друштво у целини); 3. Борба против нарушавања животне средине на самом извору загађења (будући да је тако економичније и једноставније умањити последице загађења); 4. Заједничка одговорност између ЕУ институција и држава чланица (јер политика животне средине спада у групу политика подељене надлежности између ЕУ институција и држава чланица); и 5. Укључивање заштите животне средине у друге политике ЕУ (као што су транспорт, енергетика, пољопривреда...) (Laky 2019a, 2).

Политика животне средине прошла је кроз значајне измене од њеног увођења у легалне оквире ЕУ као заједничке политике животне средине Јединственим европским актом (SEA 1987). Та еволуција подстакнута је на различите начине. Развој политике животне средине првенствено се подстиче усвајањем законодавних аката. У ЕУ је од 1970-их донесено више од 200 законодавних аката о заштити животне средине, а ти прописи чине приближно једну трећину укупног броја прописа ЕУ. Процес прилагођавања ЕУ стандардима у овој области не подразумева међутим само преношење прописа Европске уније у национални правни систем, већ и адекватну примену и спровођење прописа, како на националном, тако и локалном нивоу (Nacionalni konvent o Evropskoj uniji [EUKonvent], н.д.). Поред овога, неуспех у спровођењу законодавства има многе негативне последице. Може довести у питање темељне циљеве у заштити животне средине, угрозити здравље људи и довести индустрију у регулаторну неизвесност јер се договорени стандарди не примењују једнако у целој ЕУ. С друге стране, правилним спровођењем може се остварити

финансијска корист. Примера ради, према студији из 2012. да се законодавство ЕУ о отпаду у потпуности примењивало, отворило би се 400 000 радних места и годишњи нето трошкови смањили за 72 милијарде евра од 2012. до краја ове деценије (European Commission [ЕС], н.д.). Поред законодавства, ЕУ подстиче развој политике животне средине и климатских промена развојем нових институција. У том смислу индикативно је поменути Европску агенцију за заштиту животне средине (*European Environment Agency*). Ова агенција прикупља националне податке за израду европских база података и развија и одржава показатеље и извештаје о стању животне средине. Седиште јој је у Копенхагену, а с радом је почела 1994. Мандат је агенције помагати ЕУ и државама чланицама у доношењу одлука о унапређењу заштите животне средине, укључивању еколошких питања у економске политике у циљу одрживости, али и у усклађивању информација о животној средини и мрежа за мониторинг у Европи. (European Environment Agency [ЕЕА], 2020.) Поред тога постоје и неформални форуми за сарадњу и контакте званичних и незваничних представника држава о овом питању, као што су нпр. Европска недеља мобилности (форум који је одржан од 16-22. септембра 2018. постигао је рекорд по броју учесника), Европска зелена недеља (последња одржана 13-17. маја 2019.) итд. Уз развој нових институција, за развој ове политике значајно је и подстицање екоиновација на нивоу ЕУ. Под екоиновацијама се подразумева „сваки облик иновације којом се жели остварити или којом се остварује знатан и очигледан помак према одрживом развоју смањивањем утицаја на околину, јачањем отпорности на еколошке притиске или постизањем учинковитије и одговорније употребе природних ресурса” (Европска комисија 2014, 14). Као подстицаји предузећима и потрошачима да се окрену зеленим технологијама користе се различите пореске олакшице и субвенције.

Што се тиче питања шта је то што конкретно ЕУ чини у области заштите животне средине, у оквиру Европског зеленог споразума (*The European Green Deal*), усвојеног у циљу креирања климатски неутралне Европе до 2050. године предвиђене су мапе пута (*roadmaps*) са активностима груписаним у две најзначајније области: постизање ресурсне

ефикасности преласком на зелену, циркуларну економију, и очување биолошке разноликости и смањење загађења. За суочавање с еколошким изазовима Европска комисија одабрала је учинковитост искоришћавања ресурса као једну од својих главних иницијатива. То подразумева добијање више вредности с мањим улогом, учинковито искоришћавање ресурса и учинковитије управљање тим ресурсима током њиховог целокупног животног циклуса. За то су потребни иновације, промене у производњи и обрасцима потрошње као и одговарајући подстицаји и ценовни сигнали. Очување биодиверзитета је само по себи важно, али је и предуслов за витални проток добара као што су храна, сировине, гориво и лекови, као и за пружање основних услуга, на пример регулисање климе, спречавање поплава, прочишћавање воде, опрашивање и стварање тла. Све је то неопходно за економски напредак, сигурност, здравље и квалитет живота. (European Commission [EC], н.д.).

Поред ова два трансверзална подручја политика (учинковито искоришћавање ресурса и заштита биодиверзитета), ЕУ је нарочито активна у посебним еколошким питањима (видети: *Evropska komisija* 2014, 11-14):

- Хемикалије – Сви хемијски производи произведени у ЕУ или увезени у ЕУ морају бити регистровани у Европској агенцији за хемикалије (*European Chemical Agency*) са седиштем у Хелсинкију. Тај захтев од 2018. године морају испуњавати све хемикалије које се у ЕУ употребљавају. У супротном се у Унији неће моћи продавати. Посебно строга правила примењују се на најопасније производе. (European Chemical Agency [ECHA] 2018; Dragojlović i Mišević 2010, 19.)
- Загађење ваздуха - ЕУ већ 20 година успешно смањује нивое низа загађујућих елемената. Упркос постигнутом напретку загађење ваздуха спада међу најважнија европска еколошка питања и сваке је године узрок многих прераних смрти. Комисија је 2013. представила пакет мера „Чист ваздух” (*A Clean Air Programme for Europe*) за ажурирање постојећег законодавства и смањивање штетних емисија у ваздух (European Commission [EC], 2013)

- Загађење воде - Оквирном директивом о водама која представља главни законодавни акт ЕУ за област водних ресурса, регулисано је питања загађења и искоришћености водних ресурса. Државе чланице морају проверити стање својих вода и саставити планове у којима ће објаснити како их намеравају очистити (European Parliament and Council of the EU, 2000). У остварењу циљева ЕУ требао би помоћи План Европске комисије за очување европских водних ресурса усвојен 2012. Тај ће план послужити као алат за боље коришћење воде, што ће бити уграђено у друга подручја политика (Лаку 2019б, 2).
- Отпад - у ЕУ се у просечном домаћинству употреби 16 тона материјала по особи на годишњем нивоу, од чега се 6 тона одбаци, стога постоје директиве Комисије које указују на нужност укидања принципа одлагања смећа и потребе рециклаже. Неке су државе чланице већ премашиле стопу рециклирања од 80 % и готово укинуле одлагалишта. Пред осталима је још дуг пут (Европска комисија 2014, 14).

ПОГЛАВЉЕ 27 И СРБИЈА

Целокупно поглавље 27 односи се на критеријуме које земља кандидат за чланство треба да испуни у погледу достизања стандарда животне средине који постоји на нивоу ЕУ. Управо је досадашњи део рада био посвећен излагању ради предочавања стандарда животне средине који у ЕУ постоји.

Користи које би Србија могла да има од настојања да се приближи овом стандарду су многоструке. Циљ је да се у Србији успостави одржив систем заштите животне средине, као и значајна укљученост ове политике у остале секторе. На овај начин, обезбеђују се предуслови за боље здравље, бољи квалитет живота грађана и конкурентну привреду. Истовремено, кроз преговоре треба обезбедити довољно дуг прелазни период како би се инфраструктура и постројења у Србији прилагодили високим ЕУ стандардима. Србија ће након усклађивања и примене одговарајућих норми осигурати високе еколошке стандарде, већи квалитет ваздуха и воде, очување биодиверзитета и интегрисани систем управљања отпадом.

Улагањем у заштиту животне средине, Србија ће побољшати и свој положај туристичке дестинације, што ће допринети развоју туризма (EUKonvent, н.д.).

ДОМАШАЈ И ПРОБЛЕМИ ПОЛИТИКЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У СРБИЈИ

На основу претходног искуства ЕУ у области проширења, може се уочити да су преговори у вези са Поглављем 27 спадали у најтеже делове преговарачког процеса, а за то свакако није једини разлог обим прописа из ове области. Услед обима проблема у животној средини и стања инфраструктуре могуће је да ће ово уједно бити и најскупљи део правних тековина ЕУ који Србија треба да имплементира. Такође, да би се решили економски изазови на том путу, Србија ће морати да преговара о бројним прелазним периодима. Уз све то треба додати да се за ово поглавље везују и политички осетљиви аспект, попут реакције на прекогранично загађење, питања у вези са правилима унутрашњег тржишта и питања спољне трговине (Nacionalna strategija za aproksimaciju u oblasti životne sredine za Republiku Srbiju, 2011).

Шта је оно што је Србија већ урадила? Закон о заштити животне средине постоји још од 2004. године, али је процес системског усаглашавања домаћих прописа са ЕУ прописима у области животне средине започео 2009. године усвајањем тзв. зеленог пакета закона (сет од 19 еколошких закона који су поставили основ за даље регулисање) у складу са релевантним ЕУ прописима. На основу ових закона усвојено је више од 70 подзаконских аката којим је извршена даља хармонизација са ЕУ прописима из ове области. Влада Републике Србије је 2010. године усвојила Национални програм заштите животне средине као основни стратешки документ у области животне средине за период од 10 година. Влада РС је у октобру 2011. године усвојила Националну стратегију апроксимације у области животне средине. Стратегија је донета у циљу осигурања спремности Србије за вођење преговора са ЕУ на најефикаснији начин, као и у циљу испуњења обавеза проистеклих из чланства. Другим речима, што се тиче усклађености са правним тековинама ЕУ у области животне

средине, интензивном законодавном активношћу постигнут је висок степен транспозиције релевантних прописа Европске уније (Канцеларија за европске интеграције Републике Србије [КЕИРС] 2014, 756-757).

Што се тиче институционалне подршке, која је важна у циљу процене административних капацитета, важно је пре свега поменути да од 2017. године у Влади РС постоји Министарство за заштиту животне средине као посебан ресор, у оквиру ког је у циљу преговора са ЕУ званичницима оформљена Група 27. Такође, одлуком Владе РС, која је ступила на снагу 1.1.2017. године, основан је Зелени фонд Републике Србије. Најједноставније речено, Зелени фонд је буџетски фонд који служи за финансирање свих пројеката који имају везе са заштитом животне средине. Дакле, свака активност која за циљ има унапређење заштите животне средине, промоцију одрживог развоја и зелене економије требало би да буде финансирана управо из овог фонда. Оснивање Зеленог фонда био је један од услова ЕУ за отварање Поглавља 27 (Vlada Republike Srbije [Vlada RS], 2016).

Међутим, и поред свега учињеног, очигледни су бројни изазови и препреке које је још увек потребно савладати како би се могло очекивати да Србија успешно преузме обавезе предвиђене овим поглављем. Ти изазови и препреке у најкраћем се могу категоризовати као проблем имплементације и проблем финансирања.

Проблем имплементације

У области животне средине, према Извештају Европске комисије за 2018. истиче се Србија је постигла висок ниво усклађености са правним тековинама ЕУ (Европска комисија 2018, 87).¹ Наравно, ово не значи да је Србија достигла

¹ Према последњем извештају Европске комисије, извештају за 2019. годину, напредак у области усклађивања са правним тековинама оцењен је као ограничен (видети: Европска комисија 2019, 94), што се поклапа и са налазима изнетим у оквиру Извештаја о спровођењу националног програма за усвајање правних тековина Европске уније (НПАА), за треће тромесечје 2019. године (видети: Министарство за европске интеграције Републике Србије [МЕИРС] 2019, 2-3; 93-100) у ком у оквиру анализе законодавних активности нема речи о усвајању аката из области заштите животне средине. То не значи да је напредак Србије у области усклађивања ограничен у целости, већ само за период обухваћен извештајем – 2018-2019. Управо због тога аутор у раду наводи све оно што је учињено у области усклађивања

стандарде ЕУ. Ово само значи да је постигнут извештај напредак у дефинисању нормативног оквира за политике подизања стандарда заштите животне средине. Такође, успех хармонизације и унификације разликује се од области до области, и негде постоји виши ниво хармонизације (хемикалије, квалитет ваздуха и управљање отпадом), а негде су постигнути резултати скромнији (квалитет воде, заштита природе, а најмање у области индустријског загађења и управљања ризиком). Нови инструмент за финансирање (Зелени фонд) још увек није почео са радом.

Што се тиче конкретног стања на терену, преглед ситуације у студији спроведеној 2018. године изнет је у оквиру публикације под насловом „Поглавље 27 у Србији – извештај о непостојању напретка“ (“Chapter 27 in Serbia – No progress report”). Према тој студији, у Србији се на годишњем нивоу илегално посече 17 000 кубних метара, односно преко 1000 хектара шуме. Што се тиче квалитета вода, процењено је да је уколико на свим локалитетима на којима је планирано постављање мини-хидроелектрана то и буде учињено, преко 350km река ће бити у цевима, и да је мање од 10% популације у Србији покривено системом отпадних вода, док је тај проценат на нивоу ЕУ око 80%. Слична је ситуација и са управљањем отпадом. У Србији сваки грађанин генерише 0.73kg отпада дневно у просеку, што је 270kg годишње. На основу података локалних самоуправа које генерише Агенција за заштиту животне средине (48 јединица локалне самоуправе не доставља податке овој агенцији), у Србији постоји 2170 илегалних депонија, а више од 70% постојећих депонија немају дозволу за рад и не поседују студију процене утицаја на животну средину (Coalition 27, 2018).

Проблем финансирања

Надаље, пуна имплементација прописа из ове области захтеваће значајна финансијска средства, посебно када је реч о инфраструктурним улагањима. Полазећи од стања инфраструктуре, као и од искустава нових чланица ЕУ у овом

пре периода обухваћеног последњим извештајем, и у раду се позива на наводе извештаја из 2018. године.

процесу, Национална стратегија за апроксимацију у области животне средине процењује да ће пуна имплементација свих ЕУ прописа бити завршена до 2030. године, а да ће укупни трошкови пуне имплементације ЕУ прописа из области животне средине износити око 10,6 милијарди евра. (Nacionalna strategija za aproksimaciju u oblasti životne sredine za Republiku Srbiju, 2011)

Поглавље 27 финансијски је најзахтевније, стога је очигледно да је питање финансирања захтева који проистичу из овог поглавља и усаглашавања са правним тековинама ЕУ један је од најважнијих изазова са којима се Србија сусреће у процесу преговора. Међутим, чини се да у пређашњем периоду политика заштите животне средине није представљала приоритет за Владу Републике Србије што се нарочито види кроз недостатак финансијских средстава који се издваја за ове потребе. Укупни трошкови за заштиту животне средине у 2017. години износили су 34 400,3 милиона РСД што је за 2,7% мање него претходне године. У 2017. години, учешће трошкова за заштиту животне средине у бруто домаћем производу износило је 0,7%. У току 2016. издвојено је још мање, ако се посматра кроз удео у бруто домаћем производу – тај удео износио је 0,5% (Републички статистички завод [РСЗ]. 2018). Поређења ради, неки просек издвојених средстава у земљама ЕУ је 2% бруто домаћег производа. Ипак, чини се да би се могло рећи да је дошло до промене оваквог тренда смањења издатака за заштиту животне средине – према последњем извештају Републичког статистичког завода, извештају за 2018. годину, укупни трошкови за заштиту животне средине у 2018. години износили су 38 266,7 милиона РСД, што је за 11,2% више него претходне године, а учешће трошкова за заштиту животне средине у бруто домаћем производу износило је 0,8%. (Републички статистички завод [РСЗ]. 2019). Остаје да се види да ли ће овако бити и у годинама које долазе и да ли ће ставка расхода за заштиту животне средине у републичком буџету расти, што би свакако било пожељно, или се кретати у неким другим правцима.

Наравно, треба имати у виду да се Србија не може још увек поредити са земљама ЕУ у неким областима као што је ова, будући да знатно већи део свог буџета мора да троши

на постизање одређених елемената развоја него што је то случај са земљама ЕУ, поготову ако се има у виду чињеница да су развојни показатељи свих области важни са становишта приступања ЕУ. Међутим, и овај финансијски елемент јасан је показатељ јаза између Србије и европских земаља у погледу стандарда животне средине.

ЗАКЉУЧАК

Од отварања преговора о приступању Србије јануара 2014. године отворено је 16 од 35 поглавља, од којих су два привремено затворена. Поглавље 27 још увек није отворено. Дуго се чекало и дефинисање преговарачке позиције за ово поглавље. То се и догодило, када је на седници Владе РС 21. јуна 2020. године усвојена преговарачка позиција. Њеним усвајањем испуњени су почетни предуслови за отварање овог поглавља, будући да је у том документу који ће бити достављен Бриселу образложен финансијски оквир за активности у наредном периоду, како би Република Србија достигла стандарде Европске уније у области заштите животне средине. Међутим, потребно је предузети додатне кораке да би ово поглавље уопште било отворено, стога је преамбициозно у овом тренутку говорити о успешном испуњавању обавеза предвиђеним овим поглављем, као и о затварању истог.

ЕУ има већ дефинисане задатке које Србија треба да оствари у 2020. години. Поред општих, већ поменутих циљева, према извештају Европске комисије за 2019. годину (Европска комисија 2019, 94.), током ове године Србија нарочито треба да:

- Повећа административне и финансијске капацитете централних и локалних органа јавне управе, укључујући Агенцију за заштиту животне средине, операционализацијом Зеленог фонда и адекватним обезбеђивањем одговарајућих средстава за њега, као и даљим побољшањем међуинституционалне координације, нарочито међу институцијама на централном и локалном нивоу;

- Интензивира рад на спровођењу и извршавању, као што је затварање дивљих депонија, инвестиције у смањење количине, разврставање и рециклажу отпада, побољшање мониторинга квалитета ваздуха, побољшање управљања речним сливовима и припрема за мрежу Натура 2000;
- Спроведе Париски климатски споразум, између осталог усвајањем свеобухватне стратегије за климатске промене и закона о климатским променама, који би били усклађени са оквиром ЕУ за климатску и енергетску политику до 2030. године и добро интегрисани у све релевантне секторе, као и израдом Националног енергетског и климатског плана, у складу са обавезама које има као чланица Енергетске заједнице.

Поредећи задатке које је Европска комисија предвидела за Србију за 2020. годину са задацима предвиђеним у претходним извештајима, чини се да се ови задаци из године у годину понављају. То сведочи о чињеници да Србија не остварује напретке у овим истакнутим областима, које се пре свега тичу имплементације и финансирања, што је у складу са налазима аутора овог рада.

Имајући у виду напред изнете ствари, поставља се питање колико је реално да Србија постигне ове унапред зацртане циљеве и рокове, уз постојеће стање ствари? Као што је изнето, нормативни оквир за дефинисање и спровођење политика заштите животне средине постоји и у великој мери усаглашен је са европским. Оно што недостаје је имплементација, а свакако највећи проблем јесу финансије.

Тачно је да у Србији постоје бројни нерешени проблеми који с правом заслужују право првенства и приоритет у решавању. Међутим, то не значи да не треба посветити пажњу и овом проблему и озбиљно му приступити.

Остаје да се види шта ће бити не само ове и наредне године, већ и докле ће се стићи са побољшањем стандарда у овој области. Садашњи резултати заиста не могу да доведу до стварања неких оптимистичних очекивања.

ЛИТЕРАТУРА

- Европска комисија. 2019. *Радни документ Комисије - Република Србија: Извештај за 2019. годину*. Брисел: Европска комисија, 29. 5. 2019. године
- Европска комисија. 2018. *Република Србија: Извештај за 2019. годину*. Брисел: Европска комисија
- Канцеларија за европске интеграције Републике Србије [КЕИРС] 2014. *Национални програм за усвајање правних тековина Европске уније*. Београд: Канцеларија за европске интеграције Републике Србије
- Министарство за европске интеграције Републике Србије [МЕИРС] 2019. *Извештај о спровођењу националног програма за усвајање правних тековина Европске уније (НПАА), за треће тромесечје 2019. године*. Београд: Министарство за европске интеграције Републике Србије
- Републички статистички завод [РСЗ]. 2019. Трошкови за заштиту животне средине, 2017. *Саопштење ЗС91*, број 309 - год. LXIX, 20.11.2019
- Републички статистички завод [РСЗ]. 2018. Трошкови за заштиту животне средине, 2017. *Саопштење ЗС91*, број 286 - год. LXVIII, 20.11.2018
- Coalition 27. 2018. *Chapter 27 in Serbia – No progress report*. Belgrade: Young researchers of Serbia
- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. 2013. “A Clean Air Programme for Europe”. COM/2013/0918
- Consolidated version of the Treaty on European Union [TEU], OJ C 115, 9.5.2008, p. 13–45.
- Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union [TFEU], OJ C 202, 7.6.2016, p. 1–388.
- Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy, OJ L 327, 22.12.2000, p. 1–73.

- Dragojlović, Nataša i Tanja Mišćević (ur.). 2010. *Vodič kroz EU politike – Životna sredina*. Beograd: Evropski pokret u Srbiji
- European Chemical Agency [ECHA]. 2018. “New format for notifying information on hazardous mixtures for poison centres”. ECHA/NR/18/25
- European Commission [EC], н.д. “A European Green Deal”. *European Commission*. Последњи приступ: 30.06.2020. https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en.
- European Commission [EC], н.д. “Preventing and managing waste”. *European Commission*. Последњи приступ: 30.06.2020. https://ec.europa.eu/environment/basics/green-economy/managing-waste/index_en.htm
- European Environment Agency [EEA], 2020. “Who we are”. *European Environment Agency*, Последњи приступ: 30.06.2020. <https://www.eea.europa.eu/about-us/who>.
- Evropska komisija. 2014. *Objašnjena Evropska unija: Životna sredina*. Luksemburg: Kancelarija Evropske unije za publikacije. DOI: 10.2871/11473
- Laky, Zsuzsanna. 2019a. *Environment Policy: General Principles and Basic Framework*. European Parliament: Fact Sheets on the European Union – 2020.
- Laky, Zsuzsanna. 2019b. *Water Protection and Management*. European Parliament: Fact Sheets on the European Union – 2020.
- Nacionalna strategija za aproksimaciju u oblasti životne sredine za Republiku Srbiju. 2011. „Službeni glasnik RS“, br. 80/2011.
- Nacionalni konvent o Evropskoj uniji [EUKonvent]. н.д. „O Poglavlju 27 - Životna sredina i klimatske promene“. *Nacionalni konvent o Evropskoj uniji*. Последњи приступ: 30.06.2020. <http://eukonvent.org/o-poglavlju-27-zivotna-sredina-i-klimatske-promene/>.
- The Single European Act [SEA], OJ L 169, 29.6.1987, pp. 1-28.
- Vlada Republike Srbije [Vlada RS]. 2016. Odluka o osnivanju Zelenog fonda Republike Srbije. „Službeni glasnik RS“, br. 91/2016.

Andrea Matijevic

KEY CHALLENGES IN THE REPUBLIC OF SERBIA'S EU ACCESSION PROCESS IN THE FIELD OF ENVIRONMENT AND CLIMATE CHANGES

Resume

In the process of negotiations for accession to the European Union, Serbia faces numerous challenges and obstacles. According to numerous estimates, the negotiations on the policies covered by Chapter 27 will be among the most demanding in the entire negotiation process. The aim of this paper is to examine whether such assessments are justified and what specifically leads to such conclusions. For these purposes, the paper initially starts from the presentation of the basic goals and principles of environmental policy at the level of the European Union, as well as the achievements of the EU in the field of ecology, in order to see the direction of unification and / or harmonization of legal framework and public policies of Serbia with the EU policy in this area. The paper continues with the review of the situation in Serbia in the field of these public policies, as well as a review of the situation on the ground. The paper also addresses the problems and scope of environmental policy in Serbia and analyzes the specific activities undertaken by the stakeholders in Serbia. As key challenges in this area, the author identifies the problem of implementation and the problem of funding, which is argued in the paper. The concluding remarks are dedicated to the tasks that the EU expects from Serbia to fulfill in the coming period and the analysis of expectations

regarding Serbia's progress in this area, which is certainly necessary if Serbia wants to become an EU member in the foreseeable future.

Keywords: European Union, EU enlargement policy, pre-accession negotiations, environment policy, Chapter 27.

* Овај рад је примљен 12. јуна 2020. године, а прихваћен на састанку Редакције 20. јула 2020. године.